

*Araştırma Makalesi / Research Article***Koruyucu Ailelerin Koruyucu Aile Birinci Kademe Temel Eğitimlerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi Karabük Örneği: Nitel Bir Çalışma***Evaluation of Foster Families' Opinions on Foster Family First Stage Basic Education Case Karabük: A Qualitative Study*Ayşe DEMİRCİ ¹ & Ali Fuat ERSOY ²

Geliş/Received: 04.11.2023

Kabul/Accepted: 09.12.2023

Öz

Bu çalışma Karabük'te yaşayan koruyucu ailelerin, koruyucu aile birinci kademe eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olan olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırma kapsamında ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen Karabük ilinde koruyucu aile olup koruyucu aile birinci kademe eğitimlerini tamamlayan koruyucu ailelerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Koruyucu ailelerin, koruyucu aile birinci kademe eğitimine ilişkin görüşlerini değerlendirme kapsamında gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular; bilgi düzeyinin artması, farkındalık kazanma, aidiyetlik ve motivasyon, beklenti ve öneriler başlıklı dört tema kapsamında incelenmiştir. Katılımcıların koruyucu aile birinci kademe eğitimine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu, eğitimleri; eğitici, verimli, kapsayıcı ve eğlenceli buldukları, eğitimlerin eğitici ve öğretici olmasının yanında aidiyet ve motivasyon sağlayıcı bir faktör olarak öne çıktığı, katılımcılar tarafından eğitimlerde yer alan konu başlıklarından daha çok fayda sağlanan konunun koruyucu ailelere göre çeşitlilik gösterebildiği, koruyucu aile görüşlerinin farklılık gösterdiği en belirgin konunun ise öz aile görüşmeleri olduğu anlaşılmıştır. Koruyucu ailenin yanına çocuk yerleştirilmeden önce koruyucu aile hizmet modeline ilişkin kapsayıcı bir eğitime dahil olması, koruyucu aile birinci kademe eğitimi kapsamında ailelerin dahil olduğu oyun terapisi eğitim çeşitlerinden filial terapi eğitimi almaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Koruyucu aile; koruyucu aile hizmeti, koruyucu aile eğitimleri; çocuk yetiştirme becerileri.

Abstract

This study is a qualitative research that aims to evaluate the opinions of foster families in Karabük province regarding the first stage of foster family education. Phenomenology, one of the qualitative research designs, was used in the study. Within the scope of the research, semi-structured interviews were conducted with foster parents who were foster parents in Karabük province and completed their foster family first stage training, which was determined by criterion sampling method. A descriptive analysis technique was used

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, Türkiye. E-posta: aysekoca42@gmail.com, ORCID 0000-0003-2162-5723

² Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, Türkiye. E-posta: alifuatersoy@karabuk.edu.tr, ORCID 0000-0001-7665-6741

Önerilen Atıf/Suggested Citation: Demirci, A. & Ersoy, A.F. (2023). Koruyucu Ailelerin Koruyucu Aile Birinci Kademe Temel Eğitimlerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi Karabük Örneği: Nitel Bir Çalışma. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 220-252.

to analyze the data. The findings obtained because of the interviews conducted within the scope of evaluating the opinions of the foster families regarding the foster family first stage training were analyzed under four themes: increasing the level of knowledge, gaining awareness, belonging and motivation, expectations and suggestions. It was understood that the participants' views on the first stage of foster family training were positive, they found the trainings educational, productive, inclusive and fun, the trainings stood out as a factor that provides belonging and motivation as well as being educational and instructive, the subject that the participants benefited the most from the topics included in the trainings could vary according to the foster families, and the most prominent issue where the opinions of the foster families differed was the self-family interviews. Before the child is placed with a foster family, it is advised that they undergo thorough training on the fostering service model. As part of the initial step of fostering training, the child should also receive filial therapy training, which is one kind of play therapy training that involves families.

Keywords: Foster family; foster family service; foster family trainings; child rearing skills.

1. GİRİŞ

Çocuğun bakımından sorumlu kimsenin çeşitli nedenlerle çocuğun bakımını sağlayamaması üzerine hakkında korunma kararı veya bakım tedbir kararı verilen çocukların, kısa veya uzun süreli olarak aile ya da kişilerin yanında devlet kontrolünde bakımlarının sağlanması ve yetiştirilmesi koruyucu aile hizmeti, bu hizmeti yerine getiren kişi ya da aileler ise koruyucu aile olarak tanımlanmaktadır (Karataş, 2007).

Çocukların fiziksel, ruhsal ve bilişsel anlamda sağlıklı gelişebilmelerinde, kendilerini güvende hissettikleri, sevgi dolu, maddi ve manevi her türlü ihtiyaçlarının karşılandığı aile ortamlarında bulunmaları oldukça önemlidir. Ancak ailenin, yanında bulunan çocuğun bakım ve sorumluluğunu yerine getirememesi nedenleriyle aile yanından alınan çocuklar sevgi dolu aile ortamından ve aile ortamının sağladığı birçok olumlu faktörden uzak kalmaktadırlar. Bu çerçevede çocuğun üstün yararı kapsamında çocuk için en yararlı olanın, çocuğun öz ailesin şartları iyileşene kadar başkaca bir ailede bakımının sağlanması ve yetiştirilmesidir. Bu kapsamda korunmaya ihtiyacı olan çocuklar için öncelikli tercih edilen hizmet modeli çocuğun aile ortamında yetiştiği koruyucu aile hizmet modelidir. Çocuğun psiko-sosyal gelişiminin sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmesi kapsamında gerekliliği ve önemi akademik çalışmalarla da desteklenen koruyucu aile hizmet modeli oldukça önemlidir (Erdal, 2014; Yıldırım & Hız, 2018).

Alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde (Abukan, 2020; Baysal, 2017; Çavuş Bekce & Çalış, 2021; Erdal, 2014; Tuncer & Erdoğan, 2018; Üstüner, Erol & Şimşek 2005; Yıldırım & Hız, 2018) koruma ve bakım altında bulunan çocuklara sunulan koruyucu aile hizmet modelinin, kurum bakımına kıyasla çocukların her anlamda iyilik

halinin sağlanması ve üstün yararı kapsamında ön planda olduğu görülmektedir. Kurum bakımında her ne kadar temel ihtiyaçların yanı sıra çocukların psiko-sosyal gelişimine katkı sağlayacak çalışmalar yer alsa da bunlar yeterli değildir. Nitekim çalışanlarının kendilerine yaklaşımlarını “iş” temelli değerlendiren çocuklarla güvenli ve sevgi temelli ilişkiler kurmak ve bu ilişkileri yönetmek oldukça zordur.

Koruyucu aile hizmeti; çocuğun biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişiminin olumlu ilerlemesi, çocuğun kendisini güvende hissederek geçmiş yaşamındaki travmatik süreçleri atlatabilmesi, kendisinin farkına vararak birey olma sürecini sağlıklı şekilde tamamlayabilmesinde önemli rol almaktadır. Bu noktada koruyucu aile hizmetinin etkin ve verimli olup bu doğrultuda sürdürülebilmesinin, çocuk ve aile arasında sevgi, güven ilişkisi temelli bir yaklaşımın olmasının ve hizmetin profesyonel şekilde gerçekleştirilmesinin önemi büyüktür (Tezel, Demirel & Şahin Kaya, 2018).

Koruyucu aile hizmetinin profesyonel olarak gerçekleştirilmesinde; hizmetin doğru anlaşılması ve koruyucu ailelerin hizmet kapsamında ihtiyaç duyabileceği konularda bilgi sahibi olmaları oldukça önemlidir. Koruma ve bakım altında olan çocukların aile ortamına yetişmesine imkan kılan bu hizmet çocuğa bir çok anlamda katkı sağlasa da koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuğun ailenin yetersizliği, çocukta bulunan olumsuz davranış ve/veya çocuğun aile ortamına uyum sağlayamama gerekçeleri ile kuruma tekrar dönmesi, çocuk için örseleyici bir durum olmakla birlikte çocuğun yanına başkaca travmaları da eklediği bir süreç olabilmektedir. Bu doğrultuda koruyucu ailelerin koruyucu aile hizmetiyle ilişkili kapsamlı bir eğitime tabi tutulmaları önem arz etmektedir (Özbesler, 2009).

Koruyucu aile hizmet modelinde hizmetin etkili olması ve sürdürülebilmesinde koruyucu aile eğitimlerinin rolü oldukça fazla olmakla birlikte, koruyucu aile yönetmeliğinde koruyucu aile eğitimleri; temel aile eğitimi, koruyucu aile birinci kademe eğitimi ve koruyucu aile ikinci kademe eğitimi olarak üç farklı başlıkta ele alınmıştır. Koruyucu aile yönetmeliğinde; *“Temel aile eğitimi; çocuğun desteklenmesi amacıyla çocuk gelişimi, ihtiyaçları ve etkili ebeveynlik yapılması kapsamında temel ana, baba eğitimini de içeren genel ebeveynlik becerilerinin kazanıldığı eğitim, koruyucu aile birinci kademe eğitimi: korunmaya muhtaç çocuğun öz ailesi dışında bir başka aile yanında yetiştirilmesine ilişkin olarak verilen eğitim, koruyucu aile ikinci kademe eğitimi: özel zorlukları ve*

ihtiyaçları olan korunmaya muhtaç çocuğa hizmet vermek üzere koruyucu aile temel eğitimi almış kişilere verilen uzmanlık eğitimi” olarak tanımlanmaktadır (Koruyucu Aile Yönetmeliği, 2012).

Korunmaya ihtiyacı olan çocuğun kurum bakımında değil de öz ailesi dışında başka bir aile yanında bakımının sağlanması çerçevesinde çocuk ve ailenin ihtiyaç duyduğu eğitimler koruyucu aile birinci kademe eğitimi olarak adlandırılmaktadır. Öz ailesi yanında ihmal ve istismara uğramış, travmatik olaylarla karşı karşıya kalmış, aile kavramı kendisinin de olumsuz olarak yer etmiş çocuğun, başkaca bir ailede her anlamda iyilik hali gözetilerek ve bio-psiko ve sosyal gelişimi tam anlamıyla sağlanarak yetişmesi oldukça önemlidir. Koruyucu aile birinci kademe eğitimleri ile koruyucu ailenin; korunmaya ihtiyacı olan çocuk hakkında detaylı bilgi sahibi olması, çocuğun fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik halinin sağlanması ve geliştirilmesi noktasında bilinçlenmesi, çocuğun hakları kapsamında biyolojik aile ile iletişiminin devam etmesinin önemini kavraması, çocuğun gelişimsel dönemleri hakkında bilgi sahibi olma ve bu çerçevede çocuğa uygun desteğin sağlanması, kurumla iş birliği içerisinde hareket etme, yetki ve sınırlılıklar hakkında bilgi sahibi olma, bakımını üstlendiği/üstlenecekleri çocukların yaşayabilecekleri sorunlar ve sorunların aşılmasında kullanılacak yaklaşımları öğrenme, bakımını üstlendiği/üstlenecekleri çocukların sağlıklı bir birey olarak yetiştirilmesinde ve toplumla uyumun sağlanmasında çocuk üzerindeki sorumluluk ve etkilerinin farkına varmaları, anne/ babalık becerilerinin geliştirilmesinin önemini kavramaları, çocukla aralarındaki ilişkinin sağlıklı ve uyumlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır (Sadaka, 2022).

Koruyucu aile hizmeti kapsamında koruyucu aile olmak isteyen adaylara ve hali hazırda koruyucu aile olan ailelere yönelik hazırlanan koruyucu aile birinci kademe eğitimi ilk aşama modülleri başlığı altında yer alan; merhaba, hazırım, birlikteyiz alt başlıklı, ana modüller başlığı altında bulunan; bağlanma ve gelişim, yaşam düzeni, beceri kazanma, travma ve iyileşme, ergenlik, bağımlılığı anlama ve yaklaşım, sağlıklı geçişler, güçlenme ve stresle başa çıkma konulu toplam on bir modülden oluşmaktadır (Baysal, 2017; Sadaka, 2022).

Merhaba başlıklı ilk modülde; koruyucu aile adayları/ailelerle tanışmak, koruyucu ailenin/adaylarının hizmeti tanınması, hizmetle ilgili temel kavramları öğrenmesi, kurumla işbirliği yapmanın önemi, koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuğun duyguları,

isteklerini anlama ve haklarını tanımanın önemini kavrama amaçlanmıştır. Hazırım başlıklı ikinci modülde; çocukla ilgili ilk karşılaşma ve tanışma sürecinin nasıl yönetileceği, çocukla kurulacak iletişimde karşılaşılan sorunların nasıl aşılabileceği, çocukla ailenin uyum sürecini sağlıklı atlatabilmesi kapsamında ailenin yapması gerekenler hakkında ailenin bilgi sahibi olması hedeflenmiştir. Birlikteyiz başlıklı üçüncü modül oturumunda; koruyucu aile/adaylarının çocuğun gelişimsel dönemleri hakkında bilgi sahibi olmaları, koruyucu aile hizmet modeli kapsamında ortaya çıkabilecek sorunlar ve bunların aşılması, sağlıklı iletişim becerileri kazanma, ayrılık durumları ve bu durumlarda süreç yönetimi kapsamında ailelerin bilgi ve becerileri düzeyini arttırmak amaçlanmıştır (Baysal, 2017; Sadaka, 2022).

Ana modüllerin alt başlıklarından olan bağlanma ve gelişimde; güvenli/güvensiz bağlanma stilleri, çocuğun gelişimsel dönemlerine göre güvenli bağ kurma, güvenli bağ kurmada karşılaşılan zorluklar ve bunlarla baş etme konuları ele alınmıştır. Yaşam düzeni başlıklı beşinci modülde; toplum yaşamında gerekli olan kurallar ve bunların uygulanmasında tutarlı yaklaşımın önemi, çocuğun görev sorumluluklarını bilmesi kapsamında görev paylaşımının yaş ve duruma göre nasıl olması gerektiği, kriz durumlarında çocuğa karşı yaklaşım, aileler için basit görünen fakat geçmiş yaşam deneyiminde ve alışkanlıkları nedeniyle çocuk için zorlu ve aşılması gereken süreçler aktarılmıştır. Beceri kazanma başlıklı modülde; yaşam becerilerinin neler olduğu, çocuğun bu yaşam becerilerini kazanmasının önemi, çocuğa yaşam becerilerinin nasıl kazandırılacağı, çocuğun tek başına karar verebilme becerisi kazanmasının önemi aktarılmıştır. Travma ve iyileşme başlıklı modülde; geçmişinde olumsuz yaşam deneyimlerine sahip olan çocukların yaşına göre göstereceği travmatik stres tepkilerinin neler olduğu, travmatik olaya maruz kalmış çocuğa karşı yaklaşım ve süreç yönetimi, akran istismarı konuları ele alınmış ailelerin söz konusu konulara ilişkin farkındalık kazanmaları amaçlanmıştır. Ergenlik başlıklı modülde; ergenlik döneminin tüm özellikleri ele alınmış, bu dönemde çocuklara karşı yaklaşımın nasıl olması gerektiği kapsamında aileler bilgilendirilmiştir. Bağımlılığı anlama ve yaklaşım modülünde; bağımlılığın tanımı, çeşitleri aktarılmış, bağımlılık davranışları hakkında ailelerin farkındalık kazanması ve bağımlılık davranışlarının önlenmesine yönelik beceri kazanması yönünde çalışmalara yer verilmiştir. Sağlıklı geçişler başlıklı modülde; koruyucu aile yanında olan çocukların kayıp ve yas süreçlerinin nasıl atlatılacağı ve ailelerin bu süreçlerdeki yaklaşımlarının nasıl olması

gerektiği, öz aileden yanından alınmakla başlayan ve tekrar kurum yada öz aile yanına dönme olasılığı bulunan koruyucu aile yanındaki çocukların tüm bu geçiş süreçlerini sağlıklı atlatabilmesi adına ailelerin nasıl bir süreç yönetimine sahip olması gerektiği hususları işlenmektedir. Güçlenme ve stresle başa çıkma olan son modülde ise; koruyucu ailelerin sıklıkla karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlarla sağlıklı başa çıkabilme yöntemleri ele alınmakta, ailelerin sorunlarla sağlıklı başa çıkabilme ile çocuğun iyilik hali arasındaki bağlantı kurması amaçlanmaktadır (Sadaka, 2022).

Koruyucu aile yönetmeliğinde yer alan birinci kademe eğitimlerinin kapsamlı olduğu ve profesyonel anlamda hizmetin gerçekleştirilmesine katkı sunmaya yönelik hazırlandığı görülmekle birlikte eğitimlerin; koruyucu ailelere katkı sağlayıp sağlamadığı, koruyucu aile hizmetinin etkin, verimli ve sürdürülebilir olmasına ne düzeyde etki ettiğinin belirlenmesi oldukça önemlidir. Yapılan literatür incelemesinde çocuk refahı alanında korunmaya ihtiyacı olan çocuklara sunulan hizmetlerde ön plana çıkan ve son dönemlerde giderek yaygınlaşan koruyucu aile hizmeti ve koruyucu ailelerin hizmete ilişkin görüşlerini belirttiği çalışmalar bulunsa da koruyucu aile hizmetinin kalitesi ve devamlılığının sağlanmasına doğrudan etki eden koruyucu aile birinci kademe eğitimlerinin değerlendirildiği çalışmaların bulunmadığı görülmüştür.

Bu araştırma ile Karabük ilinde bulunan koruyucu ailelerin, koruyucu aile birinci kademe eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Koruyucu aile birinci kademe eğitimlerinin koruyucu ailelere sağladığı bilgi, beceri ve farkındalığa ilişkin koruyucu ailelerin görüşlerinin belirlenmesi, koruyucu aile hizmetinin etkin, verimli ve sürdürülebilir olması açısından oldukça önemlidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olan olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim desenin odağında, bilincinde olup yüzeysel bir anlayışa sahip olduğumuz olgular yer alır. Gündelik yaşamımızda olay, deneyim, algı, bilgi, durum olarak karşımıza çıkabilen olgulara karşı bir tanışıklık ve farkındalık söz konusu olmasına karşın tam kavrama ve anlama söz konusu değildir. Bu doğrultuda anlamını tam olarak kavrayamadığımız fakat bize tanıdık gelen olgulara yönelik yapılacak çalışmalarda

olgubilim (fenomoloji) deseni uygun bir araştırma zemini oluşturmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018).

2.2. Çalışma Grubu

Bu çalışmada nitel araştırmalarda yer alan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemindeki temel düşünce, önceden saptanmış bir takım kriteri kapsayan bütün durumların araştırma kapsamında çalışılmasıdır (Patton, 2005). Bu araştırmada Karabük ilinde koruyucu aile olan ve koruyucu aile birinci kademe eğitimlerini tamamlayıp koruyucu aile eğitimi katılım belgesi alan koruyucu ailelerle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yer alan koruyucu ailelerin, koruyucu aile birinci kademe eğitimi tamamlayıp koruyucu aile eğitimi katılım belgesi almış olmaları araştırmaya katılma ölçütü olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda kriteri sağlayan 15 katılımcı ile görüşülmüştür. Katılımcıların verdiği cevapların tekrara düştüğü anlaşıldığında, veri doygunluğuna ulaşıldığı gerekçesi ile yeni katılımcılarla görüşmeye ihtiyaç duyulmamıştır. Araştırmanın gizlilik ilkesine uygunluğu kapsamında katılımcılar K1, K2, K3... K15 olarak kodlanmıştır. Ayrıca Karabük ilinin örneklem olarak seçildiği araştırmada, katılımcıların demografik bilgilerin paylaşılmasının gizliliği ihlal edeceği gerekçesi ile katılımcılara ilişkin demografik bilgilere yer verilmemiştir.

2.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Bu araştırmada veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu sekiz kişisel bilgi sorusu ve dört açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Görüşme soruları oluşturulurken soruların anlaşılır olması ve araştırma konusu kapsamında bilgi edinme amacı taşımaya dikkat edilmiştir. Araştırma için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda aşağıdaki sorular yer almıştır:

1. Koruyucu aile birinci kademe temel eğitimine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
2. Birinci kademe temel eğitimlerinde hangi konuların sizin için faydalı olduğunu düşünüyorsunuz?
3. Birinci kademe temel eğitimleri ile hangi becerilerinizin geliştiğini düşünüyorsunuz?
4. Birinci kademe temel eğitimleriyle ilgili beklenti ve önerileriniz nelerdir?

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma için verilerin toplanabilmesi kapsamında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Bakanlık Makamı'nın 07.04.2023 tarih ve 605.01-161 sayılı izni alınmıştır. Görüşmeler gönüllülük esası doğrultusunda, Karabük Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü bünyesinde katılımcıların kendilerini rahat hissedeceği ve gizliliğin sağlandığı görüşme odasında yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından ve görüşmecilerden alınan izinler kapsamında ses kayıtları alınarak yapılmıştır. Görüşmeler ortalama 30-40 dakika sürmüştür. Kayıt altına alınan görüşmeler daha sonra bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz; verilerin düzenli ve açık bir biçimde betimlendikten sonra betimlemelerin yorumlandığı, neden sonuç bağlamında sorgulandığı ve bu doğrultuda sonuçlara ulaşıldığı, araştırmacı tarafından sonuçta elde edilen durumların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve geleceğe yönelik muhakemelerde bulunmasının da yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabildiği bir yöntemdir. Bu yöntemde veriler araştırma sorularının ortaya çıkardığı temalara göre veya görüşme kapsamında kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak sunulabilir. Araştırma kapsamında ifade edilen görüşleri etkileyici bir biçimde aktarmak amacıyla doğrudan alıntılara fazlaca yer verilir. Betimsel analizde hedef, elde edilen verileri düzenlemiş ve yorumlamış olarak okuyucuya sunmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu kapsamda görüşme sürecinde katılımcılar tarafından en çok ifade edilen konular kapsamında temalar oluşturulmuş, görüşleri dikkat çekici bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

2.5. Etik Kurul Onayı

Araştırma kapsamında gerçekleştirilecek görüşmelerin başında katılımcılara araştırmanın amacı, kapsamı, yöntemi belirtilmiş, çalışma neticesinde ortaya çıkan sonuçların çalışmaya katkı sunan bireylerin kişisel bilgilerinin gizli kalması koşulu ile bilimsel bir amaç dışında kullanılmayacağı açıklanmış kendilerinden yazılı onam formları alınmıştır. Bu çalışmada bilimsel araştırma yayın etiğine aykırı eylemlerden kaçınılmıştır. Araştırma için Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 18.01.2023 tarih ve 2023/01-36 sayılı kararı ile etik kurul izni alınmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 1. Çalışmanın Ana ve Alt Temaları

Temalar	Alt Temalar
Bilgi Düzeyinin Artması	İletişim Güvenli Bağlanma Davranış Problemleri Gelişimsel Dönem
Farkındalık Kazanma	Travma ve İyileşme Çocuğa Vakit Ayırmak Öz Aile Görüşmeleri Mahremiyet
Aidiyetlik ve Motivasyon	Duygu Paylaşımı Tecrübe Aktarımı Keyifli ve Kaliteli Zaman Geçirme
Beklenti ve Öneriler	Beklentilerin Karşılanması Oyun Terapisi

Bu bölümde koruyucu ailelerin, koruyucu aile birinci kademe temel eğitimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi kapsamında yapılan görüşmelerin değerlendirilmesiyle elde edilen bulgular yer almıştır. Çalışma bilgi düzeyinin artması, farkındalık kazanma aidiyetlik ve motivasyon, beklenti ve öneriler olgularından oluşan dört ana tema etrafında şekillenmiş ve yorumlanmıştır. Ana ve alt temalara gösterir bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur

3.1. Bilgi Düzeyinin Artması

Çocuk yetiştirmede ailelerin yeterli bilgi ve bilinç düzeyine sahip olması, çocuğun sağlıklı gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Koruyucu aile hizmet modelinde; birçok travmatik süreçten geçmiş çocukları yetiştirme ve geliştirme sorumluluğu alan koruyucu ailelerin, biyo psiko- sosyal anlamda sağlıklı bir çocuk yetiştirip geliştirebilmeleri için donanımlı, kültürlü eğitilmiş, çocuk yetiştirme konusunda yeterli teorik ve pratik bilgiye sahip olmaları gerekmektedir.

Koruyucu aile birinci kademe temel eğitimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi kapsamında yapılan görüşmelerin değerlendirilmesiyle elde edilen bulgular kapsamında ana tema olarak belirlenen, bilgi düzeyinin artması olgusu; iletişim, güvenli bağlanma, davranış problemleri ve gelişimsel dönem olmak üzere dört alt tema çerçevesinde şekillenmiştir.

3.1.1.İletişim

Koruyucu aile hizmet modelinde; çocuk koruyucu aile yanına yerleştirildikten sonra, çocuktan, koruyucu aileden veya öz aileden kaynaklı nedenlerle hizmet sonlanabilmekte ve çocuğun kuruma geri dönüşü yaşanabilmektedir. Çocuğun koruyucu aile ile iletişim ve uyum sorunları yaşaması hizmetin sonlanmasında önemli etkiye sahiptir (Erdal, 2014). Çocuk ve ailenin uyum sürecini sağlıklı atlatabilmesinde, bağ kurma ve sorunları çözüme sağlıklı iletişim oldukça önemlidir. Nitekim anne, baba ve çocuğun duygu ve düşüncelerini birbirleri ile paylaşabilmeleri, birbirlerini dinleyip sağlıklı bir diyalog kurmaları halinde sorunları tanımlamaları ve çözüm yolları bulmaları mümkündür (Yavuzer, 2015). Geçmiş yaşamında ihmal veya istismar öyküsü bulunan, travmalara sahip olan çocukların yeni bir sürece adaptasyonu zaman alabilmekte, çocukta var olan sorunlarının çözümünde ailelerin doğru yaklaşım ve yöntemleri uygulaması çocuğa bu noktada zaman ayırması önem arz etmektedir. Koruyucu aile hizmet modelinin kaliteli, sürdürülebilir ve çocuğu üstün yararı kapsamında olmasında ailenin ebeveynlik, çocuk yetiştirme ve koruyucu aile hizmetine ilişkin donanımlı bilgiye sahip olması gerekmektedir.

Görüşme yapılan koruyucu ailelerden K1 koruyucu kademe birinci eğitimlerinden hangi konunun kendisi için faydalı olduğuna yönelik olarak “Çocukla her zaman konuşuyor iletişim halinde olmaya çalışıyorum ama bazen ben ne kadar konuşsam anlamıyor, anlamayacak çocuk diyebiliyor insan. Ya da konuşup çocuğa yanlış şeyler söyleyebiliyorsun. Eğitimde her zaman çocukla güzel, çocuğa uygun bir şekilde konuşmamız gerektiği anlatıldı. Ben de öyle yaptım. Konuştuğun zaman çocuk anlamıyor gibi ama üç beş gün sonra bakıyorsunuz çocuğun aklında sizin anlattıklarınızdan bir şeyler kalmış, çocuk anlattıklarınızı anlamış ve uyguluyor. Çocuk ne anlayacak ki, çocukla ne, nasıl konuşulur ki diyebiliyor insan ama çocuklar gerçekten çok iyi anlıyor. Çocukla doğru iletişim kurmak ona bir şeyler anlatmak çok önemli. Çocuğun yanlış doğruyu fark etmesinde sizin onu, onun sizi anlamanızda iletişim çok önemli. Tam da bunları öğrendim aslında eğitimde ve bana çokça faydası oldu.” diyerek eğitim kapsamında çocukla iletişimin nasıl olması gerektiği ve eğitimlerle iletişimin önemini kavradığını belirtmiştir. Bir başka katılımcı (K8) ise “Eğitimlerden çok konuda fayda sağladım aslında biride iletişim mesela. Çocukla nasıl iletişim kurulur, nasıl konuşmalıyız, sorunları konuşarak nasıl çözeriz bunlar anlatılıyor. Her bilgi hemen

uygulanıp çocuğa fayda sağlamıyor tabii ama ne yapmamız gerektiğini, doğruları öğreniyoruz koruyucu aile eğitiminde.” sözleriyle görüşlerini ifade etmiştir.

Koruyucu aile hizmet modeli kapsamında önemli bir konu olan iletişime koruyucu aile birinci kademe eğitimleri kapsamında da yer verilmiş olup araştırma kapsamında koruyucu ailelerle yapılan görüşmelerde iletişim konusunun koruyucu ailelere fayda sağladığı birden fazla katılımcı tarafından ifade edilmiştir. Konuya ilişkin K3 *“Çocuğu dinlemeyi çocukla sağlıklı iletişim kurmayı öğrendim eğitimlerde. Bana çokça faydası oldu. Mesela bir şey kırıldı, devrildi, çocuğa zarar gelecek diye de korkuyor insan ve çocuğu dinlemeden anlamadan ani tepki verebiliyor ki çocukta korkabiliyor. Eğitimlerde ise önce kırılabilir yavrum, sana bir şey olmasın, iyi misin bana sarılabilirsin dedikten ve çocuk sakinleştikten sonra da ama sana zarar gelebilirdi daha dikkatli olmalısın”* demek gerekli olduğunu anladım öyle de yapıyorum artık. Anneliği temelden bilmediğim, yani çocuğum olmadığı için bazı şeyleri yanlış yapıyordum. Yanlışlarımı öğrenmiş oldum. Çocukla konuşarak *“yavrum sen bana anlat ben senin arkadayım bunu birlikte çözelim”* demeyi öğrendim. Eğitimde öğrendiklerim hep aklımda benim. Çocuğuma her öğrendiğimi uygulamayı düşünüyorum. Eğitimlere katılmaya da çalışıyorum.” sözleriyle iletişimin önemine vurgu yapmıştır. Bir başka katılımcı (K7) ise *“Eğitimde çocukla nasıl konuşulur nasıl iletişim kurulur bunları da öğrenmiş olduk. Oğlum şöyle yapmasak daha güzel olur, böyle yapsak nasıl olur diyerek onun da dahil olduğu bir iletişim kurmaya çalışıyorum. Tatlı dille, çocuğu anlayarak, iyi bir iletişimle çocuğa bir şeyler anlatılıyor. Nitekim ben çocuklarımla tecrübe ettim tüm bunları ve gerçekten işe yarıyor.”* şeklinde deneyimlerini paylaşmıştır. K15 ise *“Koruyucu aile eğitimlerinin muhakkak katkısı oluyor bizlere. Çocuğa nasıl davranılacağını, çocukla nasıl iletişim kurulacağını öğreniyoruz. Eğitimin her alanda şart olduğunu düşünüyorum.”* ifadeleriyle eğitimlerde iletişim konusunun kendisine katkı sağladığını ifade etmiştir.

Görüşmeler sonrasında elde edilen bulgulardan; koruyucu ailelerin, eğitim kapsamında çocukla nasıl iletişim kurulacağına ilişkin bilgi edindikleri, edinmiş oldukları bilgileri pratiğe aktarmaya çalıştıkları, nitekim öğrenilen bilginin çocuk üzerinde olumlu etki oluşturduğu çıkarımlarına varılmıştır.

3.1.2.Güvenli Bağlanma

Güvenli bağlanma doğumdan itibaren bebek ve temel bakımını sağlayan arasında kurulan duygusal, sevgi temelli ve güvene dayalı bağlıdır. Bakım verenin bebeğin temel ve duygusal ihtiyaçlarını tam ve zamanında karşılaması bebeğin güvenli bağ kurabilmesinin temel faktörlerindedir. Çocuk gelişiminde ve sağlıklı birey oluşumunda önemli bir kavram olan bağlanmanın; bebeğin kurduğu ve kuracağı ilişkilerin şekillenmesinde önemli rol oynaması, kuşaklar arası aktararak bireyin tüm yaşamını etkilemesi, bağlanma teorisinin temellerindedir (Erdal, 2014).

Son yıllarda anne- baba çocuk ilişkisinde bağlanma üzerine yapılan çalışmaların ön plana çıktığı görülmektedir. Anne- baba çocuk ilişkisinin çocuk üzerinde fazlaca etki etkisinin olması bağlanma konusunun ön planda olmasında en büyük etkidir. Çift yönlü bir süreç olan bağlanmada güvenli bağlanma, sağlıklı süreçlerle ilişkilendirilmesine karşın güvensiz bağlanmanın ilerleyen zamanlarda psikopatolojinin zeminini oluşturduğu düşünülmektedir (Kesebir, Özdoğan Kavzaoğlu & Üstündağ, 2011). Yapılan çalışmalarda (Erdem, 2015; Berber Çelik 2018; Göçener, 2010; Güvendeğer Doksat & Demirci Çiftçi, 2016; Morsünbül & Çok, 2011; Thompson, 2006) ebeveyn/ebeveynlerle güvenli bağlanmanın psikolojik gelişim, uyum, benlik oluşumunda doğrudan etkili olduğu, ergenlik dönemi kırılmaları ve kopuşlarına karşı da koruyuculuk görevi üstlendiği bulgularına rastlanmıştır (Sümer & Anafarta Şendağ, 2009).

Bağlanma ilişkisi kapsamında yapılan araştırmalara (Brumariu, 2015; Glazebrook ve ark., 2015; Langton ve ark., 2015; Keskin & Çam, 2007; Vahdettin, 2016; Turan Akdağ 2011) bakıldığında güvenli bağlanma gerçekleştiren çocukların yaşlılarıyla kıyaslandığında sosyal becerilerinin ve olumlu duygulanımların yüksek olduğu, yetişkin bireylerle uyum ve işbirliği içerisinde hareket edebildikleri, olumlu benlik algısı geliştirdikleri, güvensiz bağlanma geliştiren çocukların ise sosyalleşme konusunda çekingen, öfkeli, çevresine karşı saldırgan, kendisine zarar vermeye meyilli, uyumsuz ve depresif yapıya sahip oldukları bilgilerine ulaşılmıştır. Kişinin karakter oluşumunda ve ilerdeki ilişki biçiminin şekillenmesinde yaşamın ilk günlerinden başlayarak kurulan bağlanma stiline etkisi oldukça fazladır. Bebeklik döneminin yanı sıra erken ve/veya geç çocukluk, ergenlik dönemlerini de etkileyen bağlanma şiddete eğilim, kendine zarar verme, madde kullanımı, ihmal ve istismara uğrama ya da sebep olma gibi

psikopatolojilerle yakından ilişkili olabilmektedir. Bu kapsamda erken dönem bebek ve ilişkilerin değerlendirilmesi, bilgilendirme yapılarak rehberlik sağlanması, ilişki temelli sorunların belirlenmesi ve ele alınması çocuğun sağlıklı bir birey olması açısından önemlidir (Soysal ve ark., 2005).

Geçmiş yaşamında ihmal, istismar ve kötü yaşam koşullarına sahip olan, sevgisiz bir ortamda bulunan ve travmalara sahip olan çocukların koruma altına alındıktan sonra özellikle kuruluş ortamında bir yetişkin ile güvenli bağ kurması son derece güçtür. Nitekim çocukla birden fazla kişi çalışmakta, çocuğun her ihtiyaç duyduğu anda aynı kişiye ulaşımı sağlanamamakta, ayrıca çocukların çalışanları iş temelli değerlendirmesi güvenli ve sağlıklı ilişki kurulmasını zorlaştırmaktadır.

Koruyucu ailelerle yapılan görüşmelerde de çocukların koruyucu aileye uyum sürecin de kendilerine de iş temelli baktıklarını ve bu durumun sağlıklı ilişki kurulmasını engellediği, nitekim bunun aşılması halinde çocukla daha sağlıklı ilişkiler kurabildiklerine dair görüşler aktarılmıştır. Konu kapsamında K4 “*Çocuğum ilk çalışan gibi gördü bizi, aile olduğumuz bilincin de değildi, benim onun iyiliği için istediğim her şeyi kural ve işim gibi algıladı. Onunla iletişim kurmakta zorlandım açıkçası ama anlattım aile olduğumuzu ve onun için yararlı her şeyi annesi olduğum ve onu sevdiğim için yaptığımı anlattım. Bir süre sonra oda buna inandı ve bunun böyle olduğunu gözlemledi. O zaman biz bir aile olduk. Birbirimizi anladık ve sağlıklı ilişkiler kurmaya başladık*” diyerek çocuğun güven duymasının çocuktaki olumlu katkılarını vurgulamıştır.

Koruyucu aile hizmet modelinde kuruluş ortamına kıyasla bakım veren kişinin değişmemesi, sevgi, şefkat ve tutarlılık kavramlarının daha çok ön planda olması çocuk ve bakım veren arasında güven ilişkisi kurulması ve güvenli bağlanmanın oluşmasına zemin oluşturmaktadır (Erdugan, 2019; Karataş, 2007). Her ne kadar koruyucu aile hizmet modelinde bağlanma gereksinimini karşılayacak bir yapı bulunsa da çocuklar geçmiş yaşamındaki travmalar nedeniyle güvenli bir ilişki ve bağ kurmakta zorluk çekebildiği, duygularını yoğun ve karmaşık yaşayabilmekte bu durum da çocuk ve koruyucu aile arasında uyum sorunları yaşanmasına yol açabilmektedir. Bu noktada koruyucu ailenin çocuk ve çocukla güvenli bağlanmaya ilişkinin bilgi sahibi olması ve karşılaşılan güçlükleri bu kapsamda değerlendirebilmesi, koruyucu aile hizmetinin devamlılığı ve çocuğun yararı için önem arz etmektedir (Karataş, 2007).

Çocuk yaşamında önemli bir rol oynayan güvenli bağlanmaya ilişkin K14 “Eğitimlerde aktarılan konulardan biri olan ve bana katkı sağlayan konulardan biri güvenli bağlanmadır. Güvenli bağlanmanın ne demek olduğunu, bizim bu konuda neler yapmamız gerektiğini koruyucu aile kademe eğitiminde öğrendim. Çocuk için önemini eğitimlerde kavradım. Mesela anasının yanında çocuk arkandan ağlar ya ben bu iyi bir şey çocuk bana bağlı, beni seviyor diye düşünürdüm aslında bu durum çokta iyi bir şey değilmiş. Bu desteklenmesi gereken bir durummuş.” diyerek güvenli bağlanmaya ilişkin eğitimlerin kendisine katkı sağladığını belirtmiştir.

3.1.3. Davranış Problemleri

Çocuklardan gelişimlerini sağlıklı bir biçimde tamamlarken çevresi ile olumlu ve sürdürülebilir ilişkiler kurması da beklenmektedir. Davranış problemleri, bireyin kendisi ya da başkaca kişiler için problem oluşturabilecek durumlar olarak tanımlanabilmektedir. Davranış problemlerinin ortaya çıkışında ebeveynler ve çocuk arasındaki karşılıklı iletişim ve etkileşim, ebeveynlerin çocuğa ilişkin tutumları oldukça önemlidir. Davranış problemlerinin erken yaşta tespit edilmesi, problemin nedenlerinin araştırılması ve bu kapsamda çözüm yollarının aranması ileriki dönemlerde oluşacak ciddi sorunların önüne geçilmesinde önemli rol oynamaktadır (Alisinanoğlu & Kesicioğlu, 2010; Derman & Başal, 2013).

Koruyucu aile hizmetinde çocuk ve ailenin uyum süreci zorlu bir dönem olmasına birçok faktör etki ederken bunlardan biri de çocuğun davranış problemlerine sahip olmasına karşın ailelerin bu konuda yeterli bilgi ve donanıma sahip olmaması, sorun karşısında ne yapacağını bilmemesidir (Certel, 2019). Koruyucu ailenin davranış problemleri konusunda yeterli bilgi ve bilinç düzeyine sahip olması, problemin çözümünde aktif ve işbirlikçi olması çocukta oluşacak olası sorunların önüne geçme ve uyum sürecini sağlıklı atlatabilme adına önem taşımaktadır.

Bahse konu kapsamında K8 “Çocuğumun aşırı hırçın olduğu zamanları var, aniden sinirleniyor. Bu noktada biz sakinleştirmeye çalışsak ta yeterli olamayabiliyoruz. Bu davranışın normal bir öfkeden farklı olduğunu öğrendik ve psikiyatriye gittik. Ayrıca hiperaktivite ve odaklanma sorunu da var çocuğumda. Bunların davranış problemi olduğunun farkına varmak biraz zor oluyor ama gerek eğitimlerle gerek kurumla yaptığımız iş birliği ile fark ettik ve çözümü noktasında destek aldık. Her şey tam tamına

düzeltilmedi diyemem ama çocuğum geđmiŒe nazaran daha iyi. Çocukta davranıŒ sorunlarını fark etmek ve çözümleri için bir Œeyler yapmak oldukça önemli.” sözleriyle deneyimlerini paylaşmıŒtır. BaŒka bir katılımcı olan K14 ise *“Ben tırnak yeme, dikkat dağınlıklığı, parmak emme gibi davranıŒlara iliŒkin bilgi öđrenmiŒtim eğitimlerden. Çocuğumu yetiŒtirirken ve etrafımla da bilgi paylaşımında çok iŒe yaradı bu bilgiler.”* Œeklinde eğitimlerde anlatılan davranıŒ problemlerine iliŒkin görüŒünü ifade etmiŒtir.

Bazı katılımcılar koruyucu aile birinci kademe eğitimlerde anlatılan davranıŒ problemlerinin çocukta var olan sorunların tespiti ve çözümleri için önemli olduğunu belirtirken bazı katılımcılar eğitimde anlatılanların sorunların çözüm noktasında yetersiz olduğuna iliŒkin görüŒler belirtmiŒlerdir. Konu kapsamında K11 *“Bazı dönemler çok Œiddetli ve zorluydu bizim için. Özellikle çocuğumun izinsiz alma davranıŒı beni çok yordu diyebilirim. Gittiği yerden izinsiz almalar, bizi çoğu ortamda mahcup bıraktı. Ne kadar konuşsam konuşayım olmadı çocuğumun bu davranıŒı deđiŒmedi. Çocuk yanlıŒı anlıyordu ama vazgeçmiyordu da. İzinsiz alma davranıŒını gizlemek için de çocuk yalana baŒvuruyordu. Annem bana hep böyle öğretti biliyorum kötü bir davranıŒ dese de yok yine aynı olumsuz davranıŒı sergiledi çocuk. Bunun üzerine psikologa gittik biraz düzeltilmelerimiz oldu diyebilirim ama tam aŒtıktı diyemem. Anlatmam Œu ki bazı sorunlar ve bunları aŒmak çok zor oluyor. Eğitimlerde anlatılsa da bazı konular uygulama da yetersiz kalıyor sorunlara çözüm olmuyor diyebilirim.”* sözleriyle yaŒadıđı süreçleri aktarmıŒtır.

3.1.4. GeliŒimsel Dönem

Çocukların geliŒim dönemlerine iliŒkin bilgi sahibi olunması ebeveynler tarafından çocukların daha iyi anlaşılmasına olanak sağlar. Çocuğun geliŒim dönemi özellikleri hakkında bilgi sahibi olan ebeveynler çocuğun içerisinde bulunduğu geliŒim dönemine uygun özellikler taşıyıp taşımadığını tespit ederek, olası sorunlara erken müdahalede bulunurken bir taraftan da yaŒanılan farklılıkların çocuğun yaŒ döneminden kaynaklı olduğu bilgisi ile paniğe kapılmadan ve çocuğa uygun bir yaklaŒımla hareket edebilmektedirler. Çocukları anlayabilmek, sorunların varlığını tespit etmek ve uygun müdahalelerde bulunabilmek adına çocuğun geliŒimsel dönemleri hakkında bilgi sahibi olmak oldukça önemlidir (Köksal Aksoy & Körükçü, 2015).

Sağlıksız bir hamilelik süreci, kötü şartlarda dünyaya gelme, yetersiz ve sağlıksız beslenme, uyaran ve ilgi eksikliği, ihmal ve istismara maruz kalma gibi olumsuz durumlara koruma ve bakım altına alınan çocukların çoğunda mevcuttur (Karataş, 2007). Tüm bu durumlar koruma ve bakım altındaki çocuğun bilişsel gelişim, dil gelişimi, motor gelişim, ahlaki gelişim ve sosyal gelişiminde yaşıtlarına kıyasla gerilik veya farklılık olmasına zemin hazırlamaktadır. Bu kapsamda koruma ve bakım altında bulunan çocukların gelişiminin yakından takip edilerek çocuklara gerekli noktalarda destek sağlanması ve sorunlara yönelik çocuklara doğru yaklaşımın sunulması önem arz etmektedir. Koruyucu aile yanında koruma ve bakım altında bulunan çocukların gelişimsel dönemlerinin ebeveynler tarafından bilinmesi ve yakından takip edilmesi çocuğu tanıma, anlama ve gerektiği hallerde destek sağlanması anlamında kıymetlidir.

Koruyucu aile birinci kademe eğitimleri kapsamında yapılan görüşmelerde bazı katılımcılar ebeveynlerin çocuğun gelişimsel dönemleri hakkında bilgi sahibi olmasının çocukta desteklenmesi gereken durumların farkına varılması ve erken müdahale için önem arz ettiği hususunda aktarımlarda bulunmuşlardır. K2 “Çocuk yetiştirmede çocuğa ait her şeyden bilgi sahibi olmak çok önemli. Benim çocuğumda bilişsel gerilik söz konusu. Ben çocuğumda bu durumu kendi öz çocuklarım olduğu için tecrübelerimle fark ettim ve çocuğuma hemen gerekli tedaviye başlamış olduk. Koruyucu aile olup hiç çocuğu olmayan ailelerin bunu fark etmesi zaman alabilir ve bu durum geç müdahaleyi beraberinde getirir. Eğitimlerde çocuğun gelişimsel dönemleri de anlatılıyor. Bence çocuğu tanımak adına bu çok önemli.” Sözleriyle düşüncelerini paylaşmıştır.

Bazı katılımcılar ise çocuğa anlayabilmek ve çocuğa doğru yaklaşımlarda bulunabilmede gelişimsel dönem hakkında bilgi sahibi olunması gerekliliği üzerinde durmuşlardır. K14 “Hangi yaşta çocuğun neye kıymet verdiğini, dönemselsel olarak çocukta öne çıkan durumları eğitimlerden öğrendim. Mesela şu an çocuk için ebeveynin kıymetli olduğu dönemdeyiz bir süre sonra arkadaşlar bizim önümüze geçecek. Biz bir basamak geriye düşeceğiz çocuğun ilgi alanında. Çocuğun bu durumlarını ve dönemlerini bilmek çocuğa yaklaşım adına önemli.” ifadeleriyle görüşlerini belirtmiştir.

3.2 Farkındalık Kazanma

Farkındalık sözcüğü Türk Dil Kurumu tarafından farkında olma durumu olarak tanımlanmıştır. Herhangi bir konu hakkında bilinç sahibi olma ve bu bilinç doğrultusunda

eylemlere yön verme farkındalık olarak tanımlanabilir. İnsanların belirli bir konu hakkında bilinç kazanması ve eylemlerini sahip olduğu bilinç çerçevesinde gerçekleştirilmesi oldukça önemlidir. Nitekim belirlenen konu hakkında elde edilen doğru bilgi ve eylem, doğru sonuçlara ulaşmada en önemli kriterdir. Araştırma kapsamında öne çıkan temalardan biri olan “farkındalık kazanma” dört alt başlık çerçevesinde değerlendirilmiştir.

3.2.1. Travma ve İyileşme

Korunmaya ihtiyacı olan çocukların ihmal ve istismarı yaşamış olması ya da bu durumlarla karşı karşıya kalma riskinin bulunması sebepleri ile koruma ve bakım altına alındıkları düşünüldüğünde koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların olumsuz yaşam deneyimlerine sahip olması ve travmatik süreçler içerisinde yer almaları kaçınılmazdır. Her ne kadar olumsuz yaşam koşullardan çıkarılmak, fiziksel ve ruhsal anlamda sağlıklı yetişmesini sağlamak, ihmal ve istismardan korunmak adına çocuklar koruma ve bakım altına alınsa da tanıdık olduğu kişiler ve ortamdan ayrılmak, bilmediği bir ortamda yaşamına devam edecek olmak çocuklarda ikincil bir travma oluşumunda etken olabilmektedir. Travma yaşayan çocuklarda aşılması gereken önemli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu durumda koruyucu aileler, çocukların travmalarının aşılmasında ve/veya travmaya bağlı sorunların çözümünde, çocuğa karşı yaklaşım, destek ve üstlenecekleri rollerde önemli bir yere sahiptir (Karataş, 2007; Certel 2019). Koruyucu aile birinci kademede eğitimi kapsamında travma ve iyileşme süreci yer almakta olup bu başlığın işlendiği oturumda; ailelerin çocuğun yaşayacağı travma tepkilerine karşı farkındalık kazanmaları, travmatik stres tepkileri ile başa çıkma yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmaları amaçlanmıştır (Sadaka, 2022).

Katılımcılardan K3 “Çocuğumun geçmiş yaşamından kaynaklı olsa gerek çocukta kaybetme korkusu var. Bazen bununla ilgili sorunlar yaşıyoruz. Birimiz çocuğumuzun yanından kısa süreliğine dahi ayrıldığında çocuk tedirgin ve hırçın olabiliyor. Bunlar beni tedirgin etti bir dönem ama iyileşme süreci olduğunu çocuğa bu süreçlerde nasıl davranmam gerektiğini, eğitimlerde öğrenmiş oldum” sözleriyle deneyimlerini paylaşmıştır. Başka bir katılımcı olan K8 de “Biz oğlumu yanımıza aldıktan sonra ablası da koruma ve bakım altında olup kurumda kalması nedeniyle kardeş görüşmesi kapsamında kuruma gitmiştik. Çocuğum kuruma girmek istemedi. Kurum kapısında iken

hırçınlaştı içeriye girmemek için direndi. Sanırım onu oraya tekrar bırakacağımızı düşündü. Bir daha orada hiç görüşme yapmadık.” sözleriyle yaşadıklarını aktarmıştır.

Katılımcıların çocukların terk edilme ve kaybetme korkusuna yaşadıklarına ilişkin görüşleri bu başlık altında öne çıkmıştır. Nitekim koruma ve bakım altında olan çocuklar öz aileleri veya yakın çevreleri tarafından terk edilmesi veya çocukların öz ailenin olumsuz koşullar nedeniyle kurum bakımına alınması çocuklarda büyük travmaya yol açmaktadır.

3.2.2.Çocuğa Vakit Ayırmak

Her ne kadar basit ve yapılabilir görünse de çoğu zaman ihmal edilen bir konudur çocuğa vakit ayırmak. Günlük işlerin fazlaca olması, yoğunluk, ebeveynlerin iş hayatında yer alması çocuğa vakit ayırmayı geri plana iten faktörler olabilmektedir. Çocukla geçirilen zaman kıymetli olmakla birlikte onu kıymetli yapan faktörlerden biri de çocuğa “buradayım, sana değer veriyorum ve sen benim içi özelsin” kavramlarının aktarılmasıdır. Çocuğun duygusal ve sosyal gelişiminde önemli bir etken olan çocukla vakit geçirmede en temel kriter ise geçirilen vaktin tamamen çocuğa ayrıldığı kaliteli zaman olarak tanımlanabilir. Ailelerin tüm bu hususlar noktasında bilinçli olması çocuğun psikolojik ve sosyal yönden güçlü olmasında önemli etkiye sahiptir. Ebeveynlik sadece çocuğa temel bakım vermekten ziyade çocuğun psikolojik ve duygusal ihtiyaçlarının da karşılandığı bir yetkinliktir. Çocuk yetiştirme konusunda istekli olan koruyucu ailelerin bu konuda bilgi sahibi olarak çocuğa kaliteli vakit ayırması çocuğun psiko- sosyal gelişimi açısından oldukça önemlidir.

Katılımcılardan K1 *“Biz ona sürekli bir şey aldığımızda mutlu oluyorduk. Onun da mutlu olduğunu görüp anne ve babalık görevimizi yerine getirdik sanıyorduk. Onun ihtiyacı olan aslında yeni eşyalar, oyuncaklar değilmiş. Çalışan aileleriz illaki yorulduğumuz vakitler oluyor. Çocuğun eline tablet vereyim ben dinleneyim diye düşünebiliyoruz. Ama sonra eğitimde anlatılanlar geliyor aklıma. Hayır ona vakit ayırmalıyım. Yatınca dinlenirim çocuğum ve onun vakti kıymetli diyorum. Küçükken onunla olmanın, vakit geçirmenin gülmenin, eğlenmenin kıymetli olduğu anlatılıyor eğitimlerde bizde farkına varıyoruz bir şeylerin. Boş verecek gibi olduğum zamanlar aklıma bunlar geliyor ve hemen toparlanıyorum.”* diyerek eğitim kapsamında çocukla geçirilen zamanın kıymetli olduğunu öğrendiğini ve bu bilinçle hareket etmeye çalıştığını aktarmıştır.

3.2.3.Öz Aile Görüşmeleri

Koruyucu aile hizmeti her ne kadar çocuğun ailesi yanına dönene kadar ki süreçte aile yanında bakımın sağlanması temeline oturtulmuş bir model olsa da (Certel, 2019), koruyucu aileler tarafından çocukla süreli ve geçici bir ilişki kurmak istenmemekte, çocuğun öz aile ile ilişki kurması kabullenilmemektedir. Koruyucu aileler kendilerini hukuksal temelde olmasa da duygusal bağ, ortak yaşamışlıklar kapsamında öz aile gibi görmekte, çocuğun bir gün öz ailesi yanına dönebilme durumunu düşünmek istememektedirler (Karataş, 2007). Çocuğun öz aile bireyleri ile görüşmesi en doğal hakkı olmakla birlikte koruyucu ailelerin bu süreci kabullenebilmeleri ve doğru yönetebilmeleri çocuğun yararı kapsamında oldukça önemlidir.

Bazı katılımcılar koruyucu aile birinci kademe eğitimi kapsamında aldıkları bilgiler doğrultusunda çocuğun öz ailesi ile görüşmesinin çocuğun hakkı olduğunu, çocuğun öz ailesi ile görüşmesine olumlu baktıklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamda K1 *“Bir ara onun ailesi ile görüşmesini kabullenemiyordum. Bu benim için çok zordu. Ama eğitimlerle onun en doğal hakkı olduğunu öğrendim. O dönemi atlatmam çok zor oldu. Ama eğitimler oldu koruyucu ailelerle görüşmeler oldu. Benim çocuğumda görüyor ailesini diyenler oldu. Bu benim içime su serpti. Benim iki yıl önceki düşüncemle şu anki düşüncem kesinlikle bir değil. Ailesi ile görüşmek çocuğun yasal hakkı biliyorsunuz ama çocuğu kaybetme korkusu olabiliyor. Öz aile ne kadar uzaksa o kadar iyi olur diye düşünüyorsunuz. Ama tam tersi, öz aile üyeleri gelebildikleri kadar gelsinler görsünler çocuğu diyorum artık. Çocuğun en doğal hakkı diyorsunuz bazı doğruları öğrendikten ve kabullendikten sonra. İlerde belki de beni suçlayacaktı öz ailesini görmediği için. Sorgulayacak çocuklar tüm geçmişini ve başına gelenleri. Empati yapıyorsun ve diyorsun ben olsam isterdim öz ailemi görmeyi, konuşmayı ki bence çocukta ister.”* sözleriyle düşüncelerini belirtmiştir. Başka bir katılımcı (K13) *“Eğitimde anlatılan tüm konuların çok önemli olduğunu düşünmekle birlikte özellikle çocuğun öz aile ile görüşmesine engel olunmaması gerektiği üzerine yapılan eğitimin çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Çocuk zaten ikilemde kalıyor birde siz çocuğa engel koyup bu konuda olumsuz davranırsanız çocuk çok daha bocalama yaşar, stres yapar diye öğrendik. Çocuğa destek olmamız gerektiğini kavradık.”* ifadeleriyle öz aile görüşmelerini çocukta oluşturacağı yansımalarını aktarmıştır. Öz aile görüşmeleri hakkında olumlu düşünceye sahip olan K5 ise *“Eğitimlerde çocuğun öz ailesinin çocuk açısından önemini anladık. Öz aile*

görüşmesi sonrası çocukta farklılık olur mu diye de düşündük ama aştık bu süreçleri. Çocuğa da bu noktada nasıl davranmamız gerektiğini de öğrendik eğitimlerde. Ayrıca öz aile görüşmelerin de kurumla birlikte hareket etmemiz gerektiğini de öğrendik.” ifadeleriyle görüşlerini belirtmiştir.

Bazı katılımcıların ise koruyucu aile birinci kademe eğitimi kapsamında çocuğun öz aile ile görüşmesi çerçevesinde eğitim almış olsalar da çocuğun öz aile ile görüşmesini olumlu bulmadıkları anlaşılmıştır. Bu kapsamda K4 “Çocukların öz aile ile görüşüyor olmalarından çok korkuyorum. Benim çocukları kaybetme korkum var tabi ama onların öz ailesinin yanına dönüp o hayatın içinde kaybolmalarından korkuyorum aslında. Ailenin olumsuz yaşantısını biliyorum çünkü o taraf (öz aile) bu taraf arasında çelişkiler, farklı yaşamlar var. Paylaşmakta istemiyorum aslında çocuklarımı kimseyle. Tarifi zor “benim” yani o çocuk. Eğitim de öz aile görüşmeleri de anlatılıyor faydası oldu mu desem ne bileyim biliyorsun ama hatırlamak öyle düşünmek istemiyorsunuz. Öz ailenin durumları farklı, babanın uyuşturucu kullanımından hapiste olduğunu biliyorum. Böyle insan çok fazlaca kişiyi öldürür demek. Uyuşturucu kullanan bağımlı olan çocuğu da zarar verebilir diye düşünüyorum. Bunlar korkutuyor beni. Çocuklar kandırılmaya müsait. Kanar da üzülür başına bir şey gelir diye korktuğumdan aslında böyle düşünmem.” sözleriyle düşüncelerini aktarmıştır. Bir başka katılımcı olan K12 de “Öz aile görüşmelerinin önemi de anlatıldı eğitimde fakat ben öz ailelerin biraz daha geri planda kalması gerektiğini düşünüyorum. Neden dersiniz biraz olaya duygusal bakıyorum. Koruyucu aile olduğumu biliyorum ama çocukla her şeyi yapıp çocuğu belirli bir seviyeye getiriyorsunuz ve tam o anda aile çocuğun karşısına çıkıyor. Bu konu bence tartışılmalı. Çocuğa emek veren aile varken onu bırakan aile çocuğun karşısına çıkıyor ve çocuğun düzenini bozuyor. O kadar emek verilen çocuğun terk edilen aile yanına tekrar verilmesini doğru bulmuyorum. Öz aile görüşmesi olabilir belki ama daha uzun aralıklı görmeli bence çocuğu.” ifadeleriyle öz aile görüşmelerine olumlu bakmadığını belirtmiştir.

3.2.4.Mahremiyet

Mahremiyet bireyin kendisine ait, özel, sınırlı, korunaklı alanı ifade etmektedir. Mahremiyet eğitimi ise, hem bireyin kendisine ait özel alanını koruyabileceği hem de diğer bireylerinin özel alanlarına saygı gösterebileceği şekilde talep ve heveslerini ahlaki

değerlere uygun olarak eğitmektir. Cinsel istismarı önleme ve tedavi edilmesi noktasında önem kazanan mahremiyet eğitiminde asıl amaç insanlığa yakışan temel değerler kapsamında hayatın yaşanmasıdır. Bu kapsamda mahremiyet eğitiminin erken çocukluk döneminden başlatarak hayatın tümüne yaymak oldukça önemlidir (Güneş, 2017).

Bütün ebeveynler çocuğuna zarara verecek, çocuğunu incitecek bakış, dokunuş vb. rahatsız edici tüm eylemlere karşı çocuğunun kendisini koruyacak güç ve yeterlilikte olmasını ister. Fakat çocuğun kendisini koruyup sınırlarını çizebilmesi, bu durumla karşı karşıya kaldığı anda duygularını yönetebilmesi ve karşı koyma davranışı sergileyebilmesi çok kolay bir durum değildir. Çocuğun kendisini koruyacak tepkiyi verebilmesi, kendisini savunabilmesi ancak çocuğun duygularını yönetebilmesiyle gerçekleşecek eylemlerdir. Bu kapsamda mahremiyet eğitimi, cinsel eğitimi de kapsayan fakat daha kapsamlı olan duyguların yönetilebilmesi eğitimidir (Güneş, 2014).

Çocukların ihmal ve istismardan korunması ve ruhsal sağlığı açısından oldukça önemli olan mahremiyet eğitiminde aile faktörü ön plana çıkmaktadır. Nitekim mahremiyet konusunda bilinçli olan bir ailenin çocuğa vereceği eğitim, çocuğun bu konuda bilgi sahibi olması, kendisine istenmeyen bir yaklaşım sergilendiğinde hayır diyebilmesi, bedenini özel olduğunu bilmesi ve herkesin özel alanlarına da saygı duyması demektir. Bu noktada mahremiyet eğitiminin ilk verildiği yer olan ailenin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi ve bilinç sahibi olması çocuğa doğru aktarımlarda bulunması önem arz etmektedir.

Koruyucu aile birinci kademe eğitimi kapsamında yapılan görüşmelerde öne çıkan alt temalardan biri de mahremiyettir. Bu hususta K3 *“Mahremiyet eğitiminin çok faydası oldu. Bu konunun çocuğa hangi yöntemle nasıl anlatılacağını öğrendim. Çocuğum doktorculuk oynuyorum diye özel bölgelerini rahatça açabiliyordu. Ben yavrum bedeninin iznin olmadan kimse dokunamaz diye anlattım. Bunu aşmak zor oldu ama mahremiyet eğitiminden sonra bilinçlendim diyebilirim.”* diyerek eğitimde aldığı bilgiler kapsamında çocuğuna mahremiyet eğitimini doğru olarak verebildiğini vurgulamıştır.

Katılımcılardan K9 da *“Eğitimlerimizde mahremiyet eğitimi de çok önemliydi. Mahremiyet eğitimi kapsamında çocuğa nasıl yaklaşılmalı, neler yapılmalı, bazı durumlar nasıl aktarılmalı onları öğreniyoruz. Mahremiyet eğitimi bence çok önemli bir eğitim. Mesela ben çocukları iç çamaşırlarıyla yıkadım nitekim böyle olması gerektiğini*

de öğrendim eğitimlerle. En güzel örnekte koruyucu aile olduğum çocuklardan biri ameliyat olacağı zaman hastaneye girdiğimizde ameliyata hazırlıkta çocuğum bensiz iç çamaşırını çıkartmamasıydı. Ben ameliyathanenin kapısına gittim o zaman sadece benim çıkartmama izin verdi. Bu benim için çok onur verici oldu. Çünkü çocuğumun mahremiyet eğitiminden bir şeyler öğrenmiş olduğunu görmüş oldum.” diyerek mahremiyet eğitiminin çocuğa nasıl verilmesi gerektiğine ilişkin koruyucu aile birinci kademe eğitimin önemli olduğunu belirtmiş, eğitimin çocuktaki somut yansımalarını örnek olarak paylaşmıştır.

3.3 Aidiyet ve Motivasyon

Koruyucu aile yanında kalan çocukların koruma ve bakım altında olduğu düşünüldüğünde her birinin geçmişinde olumsuz yaşam öykülerine ve travmalara rastlamak mümkündür. Nitekim bu durum birçok problem ve zorluğu beraberinde getirmektedir. Koruyucu ailelerin bazen zorlu süreçlerde ne yapacağını bilememesi, kendisini yalnız ve yetersiz hissetmesi, çocukla uyumu yakalayamaması gibi faktörler koruyucu ailenin motivasyonunun düşmesine sebep olabilmekte bu durum koruyucu aile hizmeti sonlanmasına kadar gidebilmektedir. Kimi zamanda çevre tarafından koruyucu aile hizmet modeli, fazlaca sorumluluk almak olarak tanımlanmakta koruyucu aile sorunla karşı karşıya kaldığı anda sosyal çevre aileye destek olmak yerine ailenin motivasyonunu düşürücü bir etken olabilmektedir. Bu noktada başta ailelerin hizmeti doğru tanınması, olası problemleri öngörebilmesi ve çözümü noktasında bilinçli olması, tüm bu zorlu süreçleri yönetirken de bilgi ve bilincin yanında duygusal anlamda güçlü ve motive olması, çocuğu ailenin bir parçası olarak görmesi oldukça önemlidir. Grup çalışması formatında gerçekleştirilen koruyucu aile birinci kademe eğitimleri hakkında yapılan görüşmelerde ailelerin, eğitimin eğitici ve öğretici olmasının yanında kendilerini motive eden, eğlendiren, büyük bir aile olarak hissetmelerini sağlayan, aralarında tecrübe aktarımının yaşandığı bir zemin olarak tanımlamaları dikkat çekmiştir.

3.3.1. Duygu Paylaşımı

Koruyucu ailelerin koruyucu aile birinci kademe eğitimlerini bilgi edinmenin yanı sıra diğer koruyucu ailelerle bir araya geldikleri ve aralarında duygusal bağın kurulduğu bir çalışma olarak tanımlamaları dikkat çekmiştir. Eğitim katılımcılarının sadece koruyucu aile olma özelliği taşıyan ailelerden oluşması, eğitim süresince koruyucu ailelerin birbiri

ile yakınlık kurması ve aralarında duygusal bağ oluşmasına önemli bir etken oluşturduğu düşünülmüştür.

Katılımcılardan K9 “Eğitimlerin bize her anlamda çok faydası oluyor. Biz önceden çok az sayıda koruyucu aileydik böyle iken bile birbirimizi bilmiyorduk. Ama şu an sayıca fazla olsak da koruyucu aile eğitimlerinde birbirimizi tanımış olduk. Samimi içten bir ortam oluştu ve duygusal bir bağ kuruldu aramızda” demiştir. K13 te benzer şekilde “Eğitimlerde tüm koruyucu ailelerle bir arada olmak iyi hissettiriyor. Aramızda duygu paylaşımı oluyor ve bu bize çok iyi geliyor.” diyerek eğitimin koruyucu aileler arasında oluşturduğu bağa vurgu yapmıştır.

Koruyucu aile birinci kademe eğitimlerine katılım sağlayan koruyucu ailelerin kendileri gibi koruyucu aile olan birçok bireyle tanışmış olmalarının ailelerde yalnız olmadıkları hissi uyandırdığı anlaşılmıştır. Katılımcılardan K10 “Eğitimler de beraber aynı yolda olan aileler olarak bir arada olmakta iyi geldi açıkçası. Büyük bir aileyiz biz. Görmediğimiz uygulamaları gördük, konuşmadığımız konuları konuştuk, yalnız olmadığımızı fark ettik, duygu anlamında bir olduk, birlikte çocuklara neler yapabileceğimizi öğrendik.” ifadeleriyle düşüncelerini belirtmiştir.

Bazı katılımcılar ise eğitimlerde yalnız olmadıklarını görmenin kendilerine güç verdiği görüşünerler. Bu kapsamda K3 “Eğitimlerle birlikte olunca koca bir aile olduğumuz fark ediyoruz. İyi bir şey yaptığımızı anlıyoruz. Duygusal bağ oluyor aramızda. Öz çocuğu olup koruyucu aile olmuş aileleri görmek iyi hissettiriyor bize ve güç veriyor.” sözleriyle eğitimin farklı bir kazanımı ortaya koymuştur.

3.3.2.Tecrübe Aktarımı

Koruyucu birinci kademe eğitimlerin tek yönlü aktarım odaklı olmasından ziyade ailelerin de aktif katılımını içeren yapıda olması ailelerin anlatılan konunun içinde yer alması ve yaşam deneyimlerini paylaşmasına zemin oluşturmaktadır. Koruyucu aileler deneyimli koruyucu ailelerin düşüncelerini ve tecrübelerini önemsedikleri aktarmışlardır. Bu kapsamda K1 “Eğitimlerde;10-15 yıl koruyucu ailelik yapan deneyimli ailelerin yaşadıklarını paylaşması çok iyi oluyor. Eğitimlere katıldıkça ve uzun süredir koruyucu ailelik yapan aileleri dinledikçe her konuda çok daha farklı düşünüyorum.” İfadelerine yer verirken bir başka katılımcı olan K6 “Koruyucu aileler konularla ilgili yaşadıklarını da paylaşmış oluyor eğitimlerde çok sıcak ve duygusal bir ortam oluyor, hem eğlenceli

hem duygusal geçiyor eğitimler. Bir yandan ağlıyor bir yandan gülüyoruz. Eğitimcilerde konuya çok iyi hazırlanmış bence eğitimler çok kaliteli ve dolu dolu geçiyor çok memnun kaldık biz eşimle. Eğitim ve tecrübenin birleşmiş hali oluyor bence koruyucu aile eğitimleri. Bizden fazlaca yıl koruyucu ailelik yapmış aileler, anlatılan konuya ilişkin deneyimlerini de paylaşıyor bizimle. Orada yalnız olmadığımızı hissediyoruz. Eğitimle bu noktada çok değerli bizim için. Eğitimlerde her konuya değinilmiş olduğunu düşünüyorum.” sözleriyle eğitimlerde tecrübe aktarımının önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamıştır.

Eğitimlerde paylaşılan tecrübelerin yanı sıra koruyucu ailelerin eğitim dışında da tecrübe paylaşımında buldukları anlaşılmıştır. Bu durum koruyucu ailelerin sorun çözme becerilerinin gelişmesi açısından oldukça önemlidir. Nitekim aileler aktarılan tecrübeler kapsamında sorunlara daha farklı bakabildiklerini ve çözümcü olabildiklerine değinmişlerdir. Bu kapsamda K9 *“Koruyucu aileler olarak birbirimizle eğitimde ve eğitim sonrası bilgi paylaşımlarda bulunuyor tecrübelerimizi de aktarıyoruz. Mesela bazı koruyucu ailelerin hiç çocuğu yok ve bu aileler öz aile görüşmelerini kabullenemiyor ve tedirgin olabiliyorlar. Bu konunun işlenmesi akabinde ben eski bir koruyucu aile olarak öz kendi çocuklarımın da belli bir süre sonra yanımda kalmadığını evlendiğini, iş nedeniyle ayrıldığı anlatıyorum, bunu da alışmamız gereken bir süreç olarak aktarıyorum bunun diğer ailelere iyi geldiğini düşünüyorum.”* diyerek tecrübe aktarımının kazandırdığı unsurları belirtmiştir.

3.3.3.Keyifli ve Kaliteli Zaman Geçirme

Eğitimlerde anlatılanların katılımcıya ulaşmasında katılımcının eğitimin içinde aktif yer alması, eğitimlerde somut örnek ve canlandırmaların bulunması oldukça önemlidir. Koruyucu aile birinci kademe eğitimi kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular bu görüşü destekler niteliktedir. Bu doğrultu da K9 *“Eğitimler tiyatro gibi canlandırmayla aktarılıyor ve böylece çok kalıcı oluyor. Bu uygulama hem keyifli hem de bize her konu da beceri kazandırmış oluyor. Bazı konuları biliyoruz diyoruz ama uygulama da zorluk yaşıyoruz. Bilmek ve uygulamak bir değil. Eğitimlerde uygulama halini de görmüş oluyoruz.”* ifadelerine yer vermiştir. Katılımcılardan K13 *“Çok eğlenceli ve keyifli geçiyor eğitimler. Canlandırma, skeç yapıyoruz mesela çocuk anne ilişkisini birebir canlandırıyoruz. Hem böyle daha da akılda kalmış oluyor her şey.”*

sözleriyle düşüncelerini aktarırken bir başka katılımcı (K14) *“Eğitimler benim için çok eğlenceliydi ve zevkliydi. Dramlar ve canlandırmaların yer aldığı bir eğitimdi aslında. Bu şekilde çok akılda kalıcı oluyor anlatılanlar.”* ifadeleriyle görüşünü belirtmiştir. K10 da yukarıda ki katılımcılarla aynı görüşte olduğunu *“Çok severek katıldım eğitimlere. Çok eğlenceli, neşeli, bilgi dolu ve canlandırmalarla geçti eğitim. Hem eğlendik hem öğrendik diyebilirim.”* sözleriyle aktarmıştır.

Koruyucu aile birinci kademe eğitimi kapsamında yapılan görüşmelerde koruyucu ailelerin eğitimleri; eğiticinin bilgi aktarımının yanı sıra drama ve canlandırmaların yer aldığı, kendilerinin aktif dahil olduğu, keyifli zaman geçirilen süre olarak tanımladıkları görülmüştür.

3.4 Beklenti ve Öneriler

Araştırma kapsamında eğitimlerin geliştirilmesine yönelik koruyucu ailelere koruyucu aile birinci kademe eğitimine ilişkin beklenti ve önerilerinin neler olduğu sorusu yöneltilmiştir. Koruyucu ailelerden gelen cevaplar doğrultusunda beklenti ve öneriler teması altında iki alt başlık oluşmuştur.

3.4.1. Beklentilerin Karşılanması

Katılımcılar koruyucu aile birinci kademe eğitimine ilişkin beklentileri olmadığını koruyucu aile birinci kademe eğitimlerinin kapsayıcı ve yeterli olduğuna ilişkin görüşler belirtmişlerdir. Bu kapsamda K1 *“Koruyucu aile olmadan önce eğitimleri bilmiyordum. Çocuk verilecek ve biz çocukla kalacağız sanıyordum. Ama öyle değilmiş. Görüşmeler ve eğitimlerle hep destekleniyoruz. Şu an için eğitim ve görüşmeler yeterli bence. O yüzden beklentim yok açıkçası. Ayrıca o kadar yeterli ki biz koruyucu aileden aldığımız eğitimleri çevremize de anlatıyoruz.”* ifadeleriyle düşüncelerini aktarmıştır. Katılımcılardan K5 *“Bir ailenin bilmesi gereken her şey anlatıldı eğitimlerde. Hatta ben çalışmalarımızı, eğitimde yapılanları bilgi olsun diye dosyaladım. Bence eğitimler yeterli ve bu yüzden bir beklenti ve önerim yok eğitimlerle ilgili.”* şeklinde görüşünü ifade ederken bir başka katılımcı (K13) *“Eğitimler yeterli ve kapsamlı bence. Her anlamda da bize çok faydası oldu ve bizim bilinçlenmemizi sağladı.”* sözleriyle koruyucu aile eğitimlerinin beklentisini karşıladığını belirtmiştir.

3.4.2.Oyun Terapisi

Çocukların hayatının büyük bir bölümümü kaplayan oyun, önemli bir süreç olarak değerlendirilmekte ve bu önemli aktivitenin çocukların psiko-sosyal gelişiminde önemli bir rol oynadığı savunulmaktadır. Oyun terapisinde de çocuklar için önemli bir etkinlik olan oyunla çocuğun kendisini rahat ifade edebilmesi, duygu ve problemlerini aktarabilmesi amaçlanmaktadır. Kendisini tam olarak aktarmada, duygularını belirtmede ve sağlıklı iletişim kurmada henüz tam anlamıyla beceri kazanmamış çocuk için oyun, seçtiği oyuncaklarla ve oyun oynama eylemleriyle kendisini tam olarak yansıttığı bir alandır. Bu kapsamda oyun terapisi çocuğun duygularının ve problemlerinin belirlendiği, belirlenen problemlerinin yine oyun yoluyla çözüme kavuşturulmaya çalışıldığı bir uygulamadır (Kiye & Yalçın, 2021).

Çocukların kendisini özgürce ifade edebilmesine, duygularını tam olarak yansıtmasına ve problemlerinin belirlenmesine olanak tanıyan oyun terapisi, geçmişinde ihmal ve istismar olgusu yer alan, travmatik süreçlere dahil olan çocuklar için de problemlerin çözümünde travmatik süreçlerin sağaltımında oldukça önemlidir. Nitekim oyun terapisi desteği alan koruyucu ailelerden K15 *“Ben çocuğumu özel oyun terapistine götürüyorum. Bunun bakanlık tarafından sağlanması bizim için iyi olur. Oyun terapisti çok önemliymiş, çocuk oyun alanında özgürleşiyormuş. Çocuğumuza iyi geldiğini de gözlemliyoruz.”* diyerek oyun terapisine ilişkin deneyimlerini aktarmıştır. Bu konuda K9 ise *“Koruyucu ailelerin çocuklarını özel olarak oyun terapistine götürdüğünü biliyorum. Bunun bakanlığımızca sağlanmasının, bakanlık personelinin yetiştirilip bu alanda da hizmet verilmesin çok yararlı olacağını düşünüyorum. Çocuğa fayda sağlayan, aileyi de destekleyen bir terapi olduğunu biliyorum.”* şeklinde oyun terapisi eğitimini öneri olarak belirtmiştir. Bir başka katılımcı (K13) *“Biz çocuğumuz için oyun terapistini özelden aldık. Ücretler çok yüksek bakanlığımız bünyesinde bu hizmetin sunulması önerim olabilir. Çocuğa ve aileye fayda sağlayan bir eğitim oyun terapisi.”* şeklinde görüşünü belirtmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Koruyucu aile hizmetinin etkin, verimli ve sürdürülebilir olmasında koruyucu ailelerin hizmeti doğru anlaması, koruma ve bakım altındaki çocukların özelliklerini bilmesi, çocuk yetiştirme kapsamında detaylı bilgi ve donanıma sahip olması, karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin yaklaşım ve çözüm önerilerine dair bilinçli hareket etmesi oldukça önemlidir. Tüm bunlar kapsamında koruyucu ailelerin koruyucu aile hizmet modelinin

içeriğine uygun ve kapsamlı bir eğitim almış olmaları korucu aileleri profesyonel kılmakta, koruyucu aile hizmet modelinin ise etkin, verimli ve sürdürülebilir olmasına olanak sağlamaktadır. Nitekim çocuğun üstün yararı kapsamında aile yanında bakımın diğer bakım türlerine göre daha uygun olduğu görüşüyle uygulamaya geçirilen bu modelde, aile ile çocuk arasında uyum sorunları yaşanması nedeniyle koruyucu aile hizmet modelinin sonlanması, travmatik süreçlerde yer almış çocuğun ikincil bir travma yaşamasına sebebiyet verebilmektedir. Bu doğrultu da koruyucu aile hizmet modelinde ailelere verilecek eğitim önem arz etmektedir.

Koruyucu ailelerin koruyucu aile birinci kademe eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirildiği araştırmada; koruyucu ailelerine eğitimlere ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu, eğitimleri, eğitici, verimli, kapsayıcı ve eğlenceli buldukları, eğitimlerinin eğitici ve öğretici olmasının yanında aidiyet ve motivasyon sağlayıcı bir faktör olarak öne çıktığı, eğitimlerde yer alan konu başlıklarından daha çok fayda sağlanan konunun koruyucu ailelere göre çeşitlilik gösterebildiği, koruyucu aile görüşlerinin farklılık gösterdiği en belirgin konunun ise öz aile görüşmeleri olduğu anlaşılmıştır.

Koruyucu aile birinci kademe eğitimine ilişkin beklenti ve öneriler sorusuna karşılık katılımcılar; eğitimlerin yeterli ve kapsayıcı olduğunu, bu doğrultuda eğitimlere ilişkin beklentilerinin karşılandığını aktarmışlardır. Çocuklar için oldukça önemli bir terapi tekniği olan oyun terapisinin ise özelden ziyade bakanlık bünyesinde verilmesinin maddi kolaylık sağlayacağını ve çocuklara yararlı olacağını dile getirmişlerdir.

Koruyucu aile yönetmeliğinde, koruyucu aile birinci kademe eğitimi süreli koruyucu aile hizmet modeli kapsamında koruyucu aile olacak bireyler için zorunlu tutulmamış olup tercihen eğitimi alan bireylerin koruyucu aile olması önerilmiştir. Nitekim araştırmaya dahil olan koruyucu ailelerin de yanına çocuk yerleştirildikten sonra koruyucu aile birimi tarafından planlanan eğitim sürecinde eğitime dahil oldukları bilgisi edinilmiştir. Her ne kadar koruyucu aile hizmet modeli öncesi aile koruyucu aile modeli kapsamında bilgilendirilip gerekli değerlendirilmelere tabi tutulsa da ailenin yanına çocuk yerleştirilmeden önce koruyucu aile hizmet modeline ilişkin kapsayıcı bir eğitime dahil olması koruyucu aile modelinin kaliteli, sürdürülebilir, profesyonel olması ve çocuğun üstün yararı için oldukça önemlidir. Ayrıca eğitimlerin zaman zaman koruyucu ailelere tekrar verilmesinin aile için hatırlatıcı olacağı ve fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Nitekim araştırma kapsamında eğitimlerin ailelere fayda sağladığı, ailelerin de eğitime olumlu baktığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Koruyucu ailelerin, eğitimleri; eğitici ve öğretici olmasının yanında eğlenceli, uygulamalı, tecrübe aktarımının fazlaca olduğu, aidiyet ve motive olmaya katkı sağlayan argüman olarak tanımlamaları ailelerle yapılacak grup çalışmalarının aileye her anlamda katkı sağlayacağı kanısına varılmasını sağlamıştır. Bu kapsamda koruyucu ailelere maksimum fayda sağlayacağı düşünülerek ve benzer özelliklere sahip koruyucu ailelerin seçildiği gruplarla gerçekleştirilecek grup çalışmaları yapılmalıdır.

Ayrıca koruyucu ailelerin öneriler kısmında vurguladığı oyun terapisi eğitimi, koruyucu aile birinci kademe eğitimi kapsamında ailelerin dahil olduğu oyun terapisi eğitim çeşitlerinden filial terapi olarak ailelere verilmesi, aile ve çocuk arasında oyun temelli güçlü iletişim ve ilişki kurulmasını sağlayacaktır. Nitekim bu terapi aileye çocukla verimli nasıl zaman geçirilir ve oyun oynanır sorularıyla birlikte çocukların duygu ve davranış problemleri ile nasıl başa çıkılır, çocukla doğru iletişim nasıl kurulur sorularının cevabını verecektir.

KAYNAKÇA

- Abukan, B. (2020). Çocukluk çağı travmalarının koruyucu aile içinde sağaltımı üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31 (1), 241-260.
- Alisinanoğlu, F. & Kesicioğlu, O.S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği). *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 3 (1), 93-110.
- Baysal, A.E. (2017). Koruyucu aile uygulamaları ve sonuçları: İstanbul örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. İstanbul.
- Berber Çelik, Ç. (2018). Bağlanma stilleri, psikolojik iyi oluş ve sosyal güvende hissetme: aralarındaki ilişki ne? *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (25), 27-40.
- Brumariu, L.E. (2015). Parent- child attachment and emotion regulation. *New Directions for Child and Development*, 148, 31-45.
- Certel, N. (2019). Koruyucu aile derneklerine üye olan koruyucu ailelerin bu modele ilişkin deneyim ve değerlendirmeleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30 (1), 147-165.
- Çavuş Bekce, F.Ö. & Çalış, N. (2021). İhmal ve istismarı önlemeye yönelik çocuk koruma politikalarında uzmanlaşmış koruyucu aile modelinin yeri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32 (4), 1565-1586.
- Derman, M.T. & Başal, H.A. (2013). Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne- baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 115-144.

- Erdal, L. (2014). Türkiye'de sosyal politika ve koruyucu aile hizmet modeli. *Sosyo Ekonomi*, 22 (22), 171-192.
- Erdem, Ş. (2015). Psikolojik iyi olma ve yetişkin bağlanma boyutları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 82-90.
- Erdugan, S. (2019). *Koruyucu aile modelinde aile yaşam deneyimleri:aile sistemleri teorisi temelinde niteliksel bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Glazebrook, K., Townsend, E. & Sayal, K. (2015). The role of attachment style in predicting repetition of adolescent self-harm:a longitudinal study. *Suice and Life-Threatening Behavior*, 45 (6), 664-678.
- Göçener, D. (2010). *Üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Güneş, A. (2017). Cinsel istismar olgusu ve mahremiyet eğitimi. *İnsan ve Toplum*, 7 (7), 45-69.
- Güneş, A. (2014). *Nezakət ve Zerafet İçin Mahremiyet Eğitimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Güvenderer Doksat, N. & Demirci Çiftçi, A. (2016). Bağlanma ve yaşamdaki izdüşümler. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 25 (4), 489-501.
- Karataş, K. (2007). Türkiye'de çocuk koruma sistemi ve koruyucu aile uygulamaları üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18 (2), 7-19.
- Kesebir, S., Özdoğan Kavzaoğlu, S. & Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 3 (2), 321-342.
- Keskin, G. & Çam, O. (2007). Bağlanma süreci: ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 23 (2), 145-158.
- Kiye, S. & Yalçın, İ. (2021). Oyun terapisi ve oyun terapisinin gruplarda kullanımı. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 51 (51), 287-303.
- Koruyucu Aile Yönetmeliği. (2012). *T.C. Resmi Gazete*, 28497, 14. Aralık 2012.
- Köksal Aksoy, A. & Körükçü, Ö. (2015). Çocukların gelişim özelliklerini bilmek neden önemli. *Eleştirel Pedagoji*, 7 (37), 26-32.
- Langton, C. M., Murad, Z. & Humbert, B. (2015). Childhood sexual abuse, attachments in childhood and adulthood and coercive sexual behaviors in community males: main effects and moderating function for attachment. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 1-32.
- Morsümbül, Ü. & Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili Değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 3 (3), 553-570.
- Özbesler, C. (2009). Koruyucu aile hizmetlerinde değerlendirme süreci. *Aile ve Toplum*, 4 (16), 86-94.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative research*. New York: John Wiley and Sons, Ltd
- Sadaka, S. (2022). *Koruyucu aile eğitim paketi kullanım kılavuzu*. Ankara: Unicef.

- Sosyal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. & Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 8 (2), 88-99.
- Sümer, N. & Anafarta Şendağ, M. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlerde bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikolojisi Dergisi*, 24 (63), 86-101.
- Tezel, Z., Demirel, B. & Şahin Kaya, Z. (2018). Ailelerin koruyucu aile olmaya karar vermelerinde etkili olan etmenler ile koruyucu aile olmanın anlam ve önemi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 19 (43), 15-36.
- Thompson, R.A. (2006). Erken dönemde bağlanma ve sonraki gelişim üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Bülteni*, 12 (38), 113-120.
- Tuncer, B. & Tuğba, E. (2018). Korunmaya muhtaç çocuklar ve korunmaya muhtaç çocuklara sağlanan bakım yöntemleri. *Uludslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3 (2), 515-527.
- Turan Akdağ, S. (2011). *Ergenlerin bağlanma stilleri ile ebeveynlerinin bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi. Antalya.
- Üstüner, S., Erol, N. & Şimşek, Z. (2005). Koruyucu aile bakımı altındaki çocukların davranış ve duygusal sorunları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 12 (3), 130-140.
- Yaşar, V. (2016). *Çocuklarda depresyon düzeyi ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Yavuzer, H. (2015). Çocuk ve ergenlerle iletişim nasıl kurulur? Ö. Çakkal içinde, *Medipol Üniversitesi Ana Baba Okulu Sunum Özetleri* (s. 13-20). İstanbul: Medipol Üniversitesi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S. & Hız, Ö. (2018). Türkiye'de çocuk refahı bağlamında korunmaya muhtaç çocuklara sunulan bir hizmet: koruyucu aile hizmeti. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2 (1), 95-114.

Research Article

Koruyucu Ailelerin Koruyucu Aile Birinci Kademe Temel Eğitimlerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi Karabük Örneği: Nitel Bir Çalışma

Evaluation of Foster Families' Opinions on Foster Family First Stage Basic Education Case Karabuk: A Qualitative Study

Ayşe DEMİRCİ ³ & Ali Fuat ERSOY ⁴

EXTENDED ABSTARCT

Introduction

Foster family service is the provision of care and upbringing of children, who have been the subject of a care order or a care caution decision, in the presence of a family or persons, under the control of the State, for a short or long period, after the person responsible for the child's care has been unable to care for the child for various reasons; the persons or families providing this service are defined as foster families.

The training required by the child and the family within the framework of ensuring that the child in need of protection is cared for by a family other than his/her birth family, rather than in an institution, is called first-level foster care training.

Although it is seen that the first level training included in the foster care regulation is comprehensive and prepared to contribute to the provision of professional services, the trainings; It is very important to determine whether the training contributes to foster families and to what extent it affects the effectiveness, efficiency, and sustainability of the foster care service.

Methodology

The aim of this research is to evaluate the opinions of foster carers about the first level of foster care education. The phenomenological design, which is one of the qualitative research designs, was used in the research.

The research was conducted with foster families in Karabük province, selected by the criterion sampling method, who completed their first level foster care training and received a certificate of participation in the foster care training.

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, Türkiye. E-posta: aysekoca42@gmail.com, ORCID 0000-0003-2162-5723

⁴ Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, Türkiye. E-posta: alifuatersoy@karabuk.edu.tr, ORCID 0000-0001-7665-6741

The criterion for participation in the study was that the foster families participating in the study completed the first level of foster care training and received a certificate of participation in foster care training. In this context, 15 participants who met the criteria were interviewed. When it became clear that the answers given by the participants were repetitive, there was no need to interview new participants on the grounds that data saturation had been reached.

The interviews were conducted face-to-face, on a voluntary basis, in the interview room within the Karabük Provincial Directorate of Family and Social Services, where the participants felt comfortable, and confidentiality was ensured. The interviews were audio recorded by the Ministry of Family and Social Services, with the permission of the interviewers.

The interviews lasted on average of 30-40 minutes. The recorded interviews were later transferred to the computer environment. Descriptive analysis technique was used to analyze the data. Descriptive analysis: It is a method in which the data are described regularly and clearly, then the descriptions are interpreted, questioned in the context of cause and effect and conclusions are drawn in this direction.

In this method, data can be presented according to the themes revealed by the research questions or by considering the questions or dimensions used within the scope of the interview. Direct quotations are frequently used to convey the opinions expressed within the scope of the research in a powerful way. The aim of descriptive analysis is to present the obtained data to the reader in an organized and interpreted manner.

At the beginning of the research interviews, the purpose, scope, and method of the research were explained to the participants, and it was explained that the results of the study would only be used for scientific purposes, provided that the personal data of the persons who contributed to the study remained confidential and that written consent forms were obtained from them.

Findings and Discussion

The results obtained from the analysis of the interviews conducted in order to find out the opinions of the foster families on the basic education of foster families at the first level were shaped and interpreted according to four main themes, namely increasing the level of knowledge, gaining awareness, belonging and motivation, expectations and suggestions.

Adequate knowledge and awareness of families in raising children plays an important role in the healthy development of the child. In the foster family service model, foster families, who take responsibility for the upbringing and development of children who have experienced many traumatic processes, must be well equipped, cultured, educated and have sufficient theoretical and practical knowledge about child upbringing in order to raise and develop a healthy child in the bio-psycho-social sense.

The phenomenon of increasing the level of knowledge, which was identified as the main theme within the framework of the findings obtained through the evaluation of the interviews conducted within the framework of determining the views of foster parents on the first stage of basic education. It was formed within the framework of four sub-themes: communication, secure attachment, behavioral problems, and developmental period.

It is very important for people to become aware of a certain subject and to carry out their actions within the framework of their awareness. In fact, correct information and action on a given issue is the most important criterion for achieving correct results. "Awareness-raising, one of the main themes of the research, was evaluated under four sub-headings.

As part of the research, foster carers were asked about their expectations and suggestions for improving the first level of foster carer training. In line with the foster families' answers, two sub-headings were created under the theme of expectations and suggestions.

Considering the results obtained from the research, the participants' opinions about the first stage of foster family education were positive, the training was; The most obvious ones are that they find it educational, productive, inclusive and entertaining, that the trainings stand out as a factor that provides belonging and motivation in addition to being educational and instructive, that the subjects that participants benefit from more than the topics in the trainings may vary according to foster families, and that the views of foster families differ. It was agreed that the topic should be discussions with the birth family.

The foster family should be included in a comprehensive training on the foster family service model before the child is placed with them, the training should be given to the foster families again at regular intervals, group studies should be carried out with the foster families, filial therapy training, one of the types of play therapy training in which the foster families are included, should be included in the first level of foster family training. This is recommended.